

sagardoa foruak

UDALAK Garai batean, zoketa bidez erabakitzen zuten lehenengo zein upel ireki. JON URBE / ARGAKI PRESS

Edaria baino gehiago

Euskal Herriko foruek zorrotz arautzen zuten sagastiekin, sagarrarekin eta sagardoarekin zerikusia zuen guztia

Egun, sagardotegi garaia lagun giroan une atseginak pasatzeko aitzakia eder bihurtu da; sagardotegia aukeratu, mahaia hartu, eta lasai joan gaitezke sagardotegira. Hori ez da, inolaz ere, beti horrela izan. Euskal Herrian foruak indarrean zeuden garaian oso lege zorrotz

tzek arautzen zuten sagarra, sagarrondoak eta sagardoaren kontsumoa; esaterako, legeen arabera, kanpoko sagardoa ezin zen herrira sartu, bertakoa bukatu arte. Heriotza zigorra ere jaso zitekeen sagarrondoak suntsitzeagatik, eta, gainera, udaletako agintariek arautzen zuten sagar-

dotegiak eta upelak noiz ireki.

Sagardoaren historiari erreparatuz gero, euskaldunon foru, ordenantza eta legeetan zuen garrantzia ohartuko gara; legeetan sagardoak eta sagarrak zuen presentzia ikusita, gizartearen garrantzi izugarria behar zuen.

Euskaldunon lege ziren foruek sagarrondoak eta sagarrondoak zeuden lur eta zelaiak babesten zituzten. Zigor gogorrek eta isunak ezartzen zituzten foruek sagastietan kalteak eragiten zituenel. Esaterako, 1457. urteko Gipuzkoako eta Bizkaiko ordenantza baten arabera, sagarrak zituen bost sagarrondo moztu edo suntsituz gero, heriotza zigorra ezartzen zitzaion.

Sagardoaren ingurukoak araututa

Sagardoa babesteko ezagutzen diren lehenengo arau idatziak Lapurdikoak dira. Rikardo Lehoi Bihotzak (Oxford 1157-Akitania 1199) Ingalaterrako erregeak 1189. urtean idatzitakoak dira. Lehenengo arau horren arabera, edozein animaliak debekatuta zuen sagastian sartzea, eta sagarrak

lapurtzen harrapatzen zutenarentzat zigorra zehaztuta zegoen. Zalantzarik gabe, zigorrik gogorrena Gipuzkoan eta Bizkaian 1457. urteko ordenantzetan zehaztuta zegoena zen, heriotza zigorra ezartzen baitzitzaion sagarrak zituen bost sagarrondoko moztu edo suntsitzen zituena-ri.

Garrantzi izugarria hartu zuten sagardoak eta sagarrak; izan ere, hasieran sagardoa etxeko kontsumorako bakarrik erabiltzen zen arren, denborarekin, sagarra eta sagardoa ordainketarako erabiltzen hasi ziren, eta, portu eta bide berriak eraiki bezain pronto, sagardoaren benetako merkaturatzea iritsi zen.

Hala ere, egoera zenbaitetan salbuespenak ere egiten zituzten; izan ere, Gipuzkoako Foruan suteen inguruko legeak honakoa zioen: «Sutea izan eta ur falta gertatuz gero, ardoa eta sagardoa sua itzaltzeko erabiltzea onartzen da, baita etxeak botatzea ere, kalte-ordaina beharrezkoa balitz».

Legeen arabera, kanpoko sagardoa ezin zen herrira sartu bertakoa bukatu arte, baina herriko sagardoa kanpoan saltzeko baimena bazegoen. Esaterako, urrietarrek ezin zuten Hernaniko sagardoa erosi, baina Hernanin sal zezaketen. Isun ugari ezarri zen garai hartan herrikoak ez zen sagardoa etxean aurkitu zioten jendea. Baina legeak egoerari egokitzeko zizkiten; 1651 eta 1681. urteetan, sagarraren eskasia zela eta, Hernaniko Udalak kanpotik sagarra ekartzeko baimena eman zuen; halaber, bertako sagarra edo sagardoa kanpora saltzea debekatu.

Sagardoaren babesa izugarria zen antzinako legeetan; sagarrondoak landatzean ere, lurraren jabeak lurralde bakoitzeko ordenantzak errespetatu behar zituen. Gipuzkoako foruetan ezarritakoaren arabera, sagarrondoak landatzeko, zuhaitzen arteko distantziak 5,58 metrotakoa izan behar zuen (neurri horri *sagar-lur* esaten zitzaion). Saran eta Ainhoan, XIX. mendean oraindik hogei oineko deritzon neurria erabiltzen zuten. Sagardoaren salmenta guztiz arautua egon zen XIX. mendera arte.

ERRETEGIA
ARRATZAIN
TOLARE - SAGARDOTEGIA
Arratzain Zahar Baserría • USURBIL
Tel.: 943 36 66 63

TXIMISTA
sagardotegia
www.ordizia.net/tximista
Sagardotegiko menua
Eguneko menua
Aukerako menua
943 88 11 28
Gudarien etorbidea, 2. ORDIZIA

LA CASONA

Erretegia - Sagardotegia
Pueblo Viejo • BARANAIN

Erreserbak: ANA
948 18 67 13

REZOLA
TOLARE - SAGARDOTEGIA
• SAGARDOA BOTILAN SALGAI
• ARKUMEA, TXERRIKUMEA eta ANTUXUMEA ENKARGUZ
Ipintza baserría • Santio Zeharra
943 55 66 37 - 608 14 33 32 - ASTIGARRAGA

ELUTXETA
TOLARE - SAGARDOTEGIA

Sagardo garaian txotxetik

Urte osoan, gosari, bazkari eta afariak

Oztaran ballara
URNIETA
Tel.: 943 55 69 81

ARAUTEGIA Sagarrondoak landatzean, arautegia kontuan izaten zuten. RAUL BOGAJO / ARGAKZI PRESS

ARAUTEGI GOGORRA

*Bost sagarrondo
moztuz gero,
heriotza zigorra
ematen zuten*

Denboraldi hasiera

San Sebastian egunaren bueltan hasten da, gaur egun, sagardotegi garaia baina sagardogileek nahi dutenean irekitzen dituzten upelak. Antzina sagardotegi gehiago zegoenez, legeak ezartzen zuen denboraldia noiz hasi.

Udaletan sagardo arduradun bat izendatzen zuten. Arduradun horrek sagardotegi guztietako sagardoak dastatzen zituen, eta, gero, upelak zigilatu eta zozketa bat egiten zuen upelak noiz ireki erabakitzeko. Denboraldi hasieran, upel bakoitzari zenbaki bat jarri, sagardogile guztiak bildu, eta upelak zein ordenatan irekiko zituzten zehazten zuten, zozketa bidez.

Zilarrezko bi pitxarretan upelak adina papertxo sartzen zen, eta bertatik ateratzen zituzten papertxoek upelak irekitzeko ordena ezartzen zuten. Lehendabizi ateratako bi upelak 8 egunez irekitzen zituzten; ondoren, hurrengo biak beste 8 egunez, eta horrela denak ireki arte.

Iturria: Jon Garmendia.

Informazio gehiago:

<http://web.jet.es/jongar/sagardoa/historia/foruak.htm>

LINDURKENBORDA

Sag Tolare Sagardotegia

Urte osoa irekita

Nabaz auzoa
☎ 948 637212
LESAKA

ERROTA
SAGARDOTEGIA
ERRETEGIA

«Gauza asko ikusteko
eta onena bazkaltzeko
edukiko duzun
leku xarmangarria»

Errotaren bidea
AGOIIZ - Nafarroa
Erreserbak egiteko:
948 33 63 02

TOKI ALAI
TOLARE • SAGARDOTEGIA

Tel.: 948 50 40 57 LEKUNBERRI (Nafarroa)

IPARTXO
TABERNA-ERRETEGIA
SAGARDOTEGIA

Zangotza k., 40
Tel./faxa: 948 246 478
www.ipartxo.com

aulia
Sagardotegia

Aulia-enea
Tel.: 80 60 66

20250 **LEGORRETA**
Gipuzkoa

TOLARE SAGARDOTEGIA

IPARRAGIRRE
SAGARDOTEGIA
943 55 03 28

Osiñaga auzoa Hernani

Asteazkenetik ostiralera gauzez eta larunbatean egun osoz irekita